

Visuele beperking dubbelinterview

Binnenkort kent Nederland een tweede blinde burgemeester: 'blindfluencer' Tjarda Struik. Wat kan ze leren van Marcel Oosterveer – ook blind – die sinds eind vorig jaar burgervader van Waalre is?

'Ik zie de spanning niet, maar ik voel hem wel'

tekst **Cindy Cloin**
foto 's **Werry Crone**

Ze zijn allebei burge-meester en lid van de VVD. Maar wat Marcel Oosterveer en Tjarda Struik vooral gemeen hebben én wat hen onderscheidt van anderen, is het feit dat ze allebei blind zijn. Wat betekent hun visuele beperking voor henzelf, de inwoners van hun gemeente en de organisatie waarin zij werken?

Geroezemoes, geschuif met een stoel, een harde klap op tafel. "De spanning die in de lucht hangt, die voel ik. Die hoor ik. Ook al kan ik niet zien of mensen blij of boos kijken", zegt Marcel Oosterveer (56), burgemeester van Waalre. Toch blijft non-verbale communicatie ingewikkeld als je blind bent. "Ik zet al mijn zintuigen open en dat vraagt om 100 procent focus. Maar zelfs dan krijg ik niet alles mee."

"Hoe doe je dat dan tijdens een raadsvergadering of bij een bewonersbijeenkomst?", vraagt Tjarda Struik (37) aan hem. Sinds ze weet dat zij de tweede blinde burgemeester van Nederland wordt, heeft ze regelmatig contact met Oosterveer. Niet dat hij alle wijsheid in pacht heeft. Hij is weliswaar een zeer ervaren bestuurder, maar hij is pas een paar jaar blind.

Arbeidsongeschied?

Dat gebeurde vrij plotseling. Oosterveer was wethouder financiën in Eindhoven toen hij in 2018 op een ochtend wakker werd en veel minder kon zien. In slechts twee jaar tijd werd hij door een oogziekte bijna helemaal blind. "Volgens de letter van de wet was ik arbeidsongeschikt, maar zo voelde ik me niet. Dat label greep me naar de keel. Ook als je blind bent kun je je inzetten en betekenis hebben voor de maatschappij. Het was wel zoeken naar wat er mogelijk was, want je hebt een flinke beperking. Daar kun je niet omheen."

Struik ziet al van jongs af aan slecht.

Toen ze zes jaar was kreeg ze de diagnose maculadegeneratie. Dit is een progressieve oogziekte waardoor haar zicht steeds slechter wordt. Inmiddels ziet ze nog maar 5 procent, maar ze laat zich daardoor niet uit het veld slaan en is ambitieus.

Struik studeerde psychologie en werkt momenteel als spreker en adviseur. Ook is ze raadslid voor de VVD in Zeist. Landelijke bekendheid (vooral onder jongeren) heeft ze als 'blindfluencer'. Via diverse sociale media laat ze zien hoe haar leven eruit ziet. Bijvoorbeeld hoe ze voor haar kinderen zorgt of hoe ze van een berg skiet. Op het populaire TikTok heeft ze rond de 180.000 volgers. Op die manier 'gebruikt' ze haar visuele beperking als middel om een gesprek over een inclusieve maatschappij op gang te brengen.

Burgemeester worden, is voor Struik een droom. "Als klein meisje wilde ik dierenarts

'Er zijn minder interrupties, er is minder gedoe, minder ruis'

worden, maar wie brengt zijn zieke konijn naar iemand die blind is? Dat werd lastig, dus ik besloot me te richten op wat ik wél kan. Ik praat graag en ik luister graag. Dat is mijn toegang tot de samenleving. Ik ben benaderbaar. In de politiek zijn dat belangrijke eigenschappen. Het politieke spel vind ik soms lastig omdat het vaak draait om de verschillen, terwijl ik liever wil verbinden en de neuzen dezelfde kant op wil krijgen. Als burgemeester doe je dat natuurlijk bij uitstek", zegt Struik, wier droom veel sneller uitkomt dan ze zelf ooit had verwacht.

Oosterveer wilde ondanks zijn visuele beperking niet thuis achter de geraniums gaan zitten. "Toen ik nog kon zien heb ik heel bewust gekozen voor een bestuurlijke functie. Ik kan impact maken door te zijn wie ik ben. Los van of ik kan zien, ja of nee. Het gaat om de kwaliteiten die je hebt als

mens." Hij besloot daarom te solliciteren naar de functie van burgemeester in Waalre. Zijn bestuurlijke ervaring en zijn persoonlijkheid maakte dat hij de beste kandidaat was om burgervader te worden. Hij draagt de ambtsketen nu sinds een halfjaar. Struik hoorde onlangs dat ze is gekozen als burgemeester van Leiderdorp, waar ze in november wordt geïnstalleerd.

Daarmee zijn zij de enige twee blinde burgemeesters van Nederland. Eén blinde burgervader ging hen voor. In de jaren tachtig was Ad Bestman burgemeester van Abcoude.

Regelmatig contact

Oosterveer en Struik spreken elkaar regelmatig. Over hun rol als burgemeester en hoe ze die het beste vorm kunnen geven. Hoe je bijvoorbeeld om kunt gaan met de spanning die je tijdens een raadsvergadering voelt, maar niet kunt zien. "Ik benoem het gewoon", zegt Oosterveer. "Ik voel dat er iets is, wilt u misschien iets zeggen omdat u boos bent? Of interpreteer ik dat verkeerd? Door het te benoemen haal ik de angel eruit."

Struik: "Het gaat om metacommunicatie. Begrijp ik goed wat er hier gebeurt? Veel mensen vullen situaties voor zichzelf en voor elkaar in. Maar ik moet er soms expliciet naar vragen om grip te krijgen. Gelukkig heb ik altijd iemand naast me. Bijvoorbeeld een griffier bij een commissievergadering. En collega-raadsleden helpen me:

"Tjarda, hier zit iemand die ook wat wil zeggen". Ik vind het prima dat anderen dat doen op zo'n moment. Het allerliefste zou ik het helemaal zelf doen, maar dat is niet de realiteit. Ik vraag om uitleg of wordt ergens op gewezen. Daarna neem ik de touwtjes weer in handen."

Oosterveer merkt dat zijn visuele beperking rust geeft in vergaderingen en bijeenkomsten. "Er zijn minder interrupties, er is minder gedoe, minder ruis. Mensen wachten op elkaar om een statement te maken. Ze doen dat omdat ze rekening met mij houden, maar het helpt de vergadering net zo goed."

Het is een positief bijeffect. En die zijn er meer, zo vinden Oosterveer en Struik. Oosterveer: "Mijn perspectief op het leven is veranderd. Waar ik eerst ook met mezelf of mijn eigen carrière bezig was, ben ik nu veel meer gericht op anderen."

Natuurlijk hadden ze liever goed kunnen zien. Allebei herinneren zich hun 'stokmoment' nog goed: de dag waarop ze moesten erkennen dat hun zicht dusdanig slecht was, dat ze een hulpmiddel nodig hadden. "Ik kreeg mijn stok tien jaar geleden, dan ben je opeens voor de hele wereld blind", zegt Struik. Oosterveer: "Ik kreeg de stok in 2020. Ik had er in het begin een enorme hekel aan, maar nu is het onderdeel van mijn lichaam."

De stok helpt om drempels te slechten op straat, maar hij haalt ook drempels weg in het contact met anderen. Hij maakt je be-

Marcel Oosterveer, burgemeester van Waalre en Tjarda Struik. Zij is benoemd tot burgemeester van Leiderdorp, waar ze over enkele maanden hoopt te beginnen. De foto is nog gemaakt in Zeist, waar Struik raadslid is voor de VVD.

naderbaar. “Ik merk dat inwoners zich beter gehoord voelen, omdat ik goed kan luisteren”, zegt Oosterveer. “Mensen komen makkelijk naar je toe om hun hart te luchten.”

Die benaderbaarheid ervaart Struik ook. “Omdat veel jongeren mij kennen, word ik vaak door hen aangesproken. Dan loop ik op straat en willen ze alles van me weten. Ik hoop hen straks ook meer te kunnen betrekken bij wat er in de politiek gebeurt.”

Benaderbaar, toegankelijk, verbindend, goed kunnen luisteren. Het zijn belangrijke eigenschappen voor een burgemeester. Daarnaast moet je je als bestuurder kwetsbaar op durven stellen. “Daar zijn hele cursussen voor in het leven geroepen, maar wij zijn niet anders gewend”, zegt Oosterveer. “Je kunt als je blind bent niet volledig onafhankelijk zijn. Je moet accepteren dat anderen je ondersteunen. En dat je om hulp moet vragen.”

Ontoegankelijke systemen

De ambtenaren van Leiderdorp hebben inmiddels contact met de ambtenaren in Waalre. De techniek maakt veel mogelijk. Zo luisteren de blinde bestuurders naar

‘Ik kreeg mijn stok tien jaar geleden, dan ben je opeens voor de hele wereld blind’

mailtjes, raadsvoorstellen of ambtelijke stukken. Een gedetailleerde dossierkennis is meestal niet nodig, als burgemeester word je geacht de hoofdlijnen te kennen. Struik: “Ik ben niet anders gewend en voor mij werkt dat prima. Maar infographics of stroomschema’s zijn een drama. Vaak moet ik dan iemand vragen om het aan mij uit te leggen.”

Oosterveer heeft er wat meer moeite mee dat hij de stukken niet kan lezen. “Vooral in het begin kreeg ik documenten waar ik niet zo veel mee kon. Nu proberen ambtenaren het anders aan te leveren en

wordt er meer rekening mee gehouden.”

En waar ze écht tegen aanlopen is dat bepaalde systemen niet toegankelijk zijn voor mensen met een beperking. Stel een inwoner vertoont ernstig verward gedrag en dreigt iemand of zichzelf wat aan te doen. De burgemeester kan in zo’n situatie bepalen of iemand gedwongen moet worden opgenomen. “Maar ik kan de juiste informatie als blinde niet uit het systeem krijgen”, zegt Oosterveer. “Ik kan niks aanklikken of beluisteren. Dat is echt een gemis en daar spreken we de ontwikkelaar dan ook op aan. Er moet een manier zijn om dit toegankelijk te maken.”

Extra kosten

Struik vindt het vervelend dat de kosten die de gemeente Leiderdorp moet maken om haar te laten functioneren als burgemeester op de begroting van de gemeente drukken. “Het is stoer dat de gemeenteraad van Leiderdorp heeft gekozen voor een blinde burgemeester. Ze hebben mij gekozen om wie ik ben en omdat ze vertrouwen in mij hebben, maar het kost ze wel een hoop extra geld. Ik moet bijvoorbeeld overal met een taxi naartoe en er moet een speciale laptop

komen. Ik vind het jammer dat daar geen algemeen potje voor is.”

“Als je een inclusieve samenleving wilt zijn, moet je dit soort dingen gewoon landelijk regelen”, vindt ook Oosterveer. Hij zet zich daarnaast in voor een betere digitale toegankelijkheid van de overheid. En dan bedoelt hij niet alleen voor mensen met een visuele beperking. “De snelheid van de digitalisering is enorm. Maar niet iedereen kan daarin meegaan, er zijn mensen die achterblijven vanwege hun leeftijd of beperking. Daar zouden we als overheid meer oog voor moeten hebben.”

Nog een paar maanden en dan gaat Struik aan de slag in Leiderdorp. Even een bericht op sociale media plaatsen of een mail sturen tijdens een vergadering, daar zul je deze blinde burgemeesters zelden of nooit op betrappen. “Ik ben *full focus* tijdens een vergadering”, zegt Struik. Maar haar rol als blindfluencer wil ze zeker blijven vervullen. “Via sociale media kan ik niet alleen aandacht vragen voor een inclusieve maatschappij, maar ik kan ook laten zien aan de jongere generatie waarom de politiek van belang is. Want ook dat mag meer zichtbaar zijn.”